

בבית המשפט העליון

בש"פ 4644/16

בש"פ 4691/16

לפני: כבוד השופט ס' גיבראן

העורר בבש"פ 4644/16
והמשיב בבש"פ 4691/16: היועץ המשפטי לממשלה

נ ג ד

המשיבה בבש"פ 4644/16
והעוררת בבש"פ 4691/16: פלונית

ערים על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 7.6.2016 במ"ת 23772-08-14 שניתנה על ידי כבוד
השופט ר' וינוגרד

תאריך הישיבה: ג' בתשרי התשע"ז (5.10.2016)

בשם העורר בבש"פ 4644/16
והמשיב בבש"פ 4691/16: עו"ד יובל קפלינסקי

בשם המשיבה בבש"פ 4644/16
והעוררת בבש"פ 4691/16: עו"ד יהודה פריד

החלטה

1. לפני שני ערים על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט ר' וינוגרד) מיום 7.6.2016 במ"ת 23772-08-14 (להלן: תיק המעצר), במסגרתה נדחתה בקשת העורר בבש"פ 4644/16 והמשיב בבש"פ 4691/16 (להלן: העורר) להורות על הפקדת ערובה על ידי המשיבה בבש"פ 4644/16 והעוררת בבש"פ 4691/16 (להלן: המשיבה); ניתנה הוראה בדבר החזרת הערבות שהופקדה קודם לכן על ידי המשיבה; והוטל על המשיבה צו עיכוב יציאה מן הארץ למשך 180 יום.

2. ביום 17.8.2014 הגיש העורר בקשה בהתאם לסעיף 3 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954 (להלן: חוק ההסגרה או החוק) להכריז על המשיבה כבת הסגרה לאוסטרליה, וזאת כדי שתעמוד שם לדין בגין שורה של עבירות מין (להלן: בקשת ההכרזה). בד בבד עם בקשת ההכרזה, הוגשה בקשה למעצרה של המשיבה עד למתן החלטה בבקשת ההכרזה לפי סעיף 5 לחוק ההסגרה. ביום 6.10.2014, בית המשפט המחוזי (השופט ר' וינוגרד) הורה על שחרורה של המשיבה למעצר בית מלא, בכפוף להפקדת ערבות עצמית בסך 100,000 ש"ח, וכן הפקדת ערבות צד ג' בסך 25,000 ש"ח על ידי כל אחד מהמפקחים שנמצאו מתאימים.

3. מתחילת הדיונים בבקשת ההכרזה במסגרת תה"ג 14-08-23733 (להלן: התיק העיקרי), הציגו באי-כוח המשיבה חוות דעת רפואיות בדבר אי-כשירותה לעמוד לדין. ביום 8.5.2016, לאחר שהוגשה חוות דעתו של הפסיכיאטר המחוזי בעניין מצבה הנפשי של המשיבה, הסכימו הצדדים על הפסקת ההליכים נגד המשיבה לפי סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ), והמשיבה הופנתה בשנית אל הפסיכיאטר המחוזי, אשר המליץ על הוצאת צו לטיפול מרפאתי חלף צו אשפוז.

4. בדיון במסגרת התיק העיקרי שהתקיים ביום 2.6.2016 ביקש העורר לעכב את ביצוע הפסקת ההליכים למשך שבועיים, וזאת כדי לפנות למותב הדן בתיק המעצר ולהטיל תנאים ומגבלות על המשיבה. בא-כוח המשיבה התנגד לבקשה, וטען כי על פי סעיף 63 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) יש לשחרר את המשיבה מיד עם הפסקת ההליכים ולבטל את התנאים שהוטלו. בית המשפט המחוזי הורה על הפסקת ההליכים נגד המשיבה בבקשת ההכרזה. כמו כן, בית המשפט המחוזי הוציא צו לטיפול מרפאתי כפוי במשיבה למשך 10 שנים, והורה על הבאת עניינה בפני הפסיכיאטר המחוזי מדי חצי שנה. אשר לבקשת העורר, בית המשפט המחוזי קבע כי אם לא תינתן החלטה של המותב הדן בתיק המעצר בתוך 72 שעות, תשחרר המשיבה ממעצרה בפיקוח אלקטרוני, והיא וערביה יופטרו מהתנאים שהוטלו – מלבד צו עיכוב היציאה מן הארץ.

5. בהמשך לכך, העורר הגיש במסגרת תיק המעצר בקשה לשחרר את המשיבה, תוך הטלת צו עיכוב יציאה מן הארץ וחיובה בהפקדת ערבות בסך 200,000 ש"ח. בבקשה, הטעים העורר כי מחויבותה של המדינה כלפי אוסטרליה עודנה שרירה

וקיימת, וכי בכוונתו לחדש את הליכי ההסגרה נגד המשיבה לאחר שהטיפול ישיב את כשירותה לעמוד לדין. ביום 7.6.2016, לאחר דיון שהתקיים במעמד הצדדים, קיבל בית המשפט המחוזי את הבקשה ביחס לצו עיכוב היציאה מן הארץ, אולם דחה אותה ביחס לחיוב המשיבה בהפקדת ערבות. בהחלטתו, בית המשפט הדגיש כי המשיבה לא הוכרזה כבת הסגרה, ועל כן מצא שבאותו שלב, בהתאם לסעיף 22 לחוק ההסגרה, מעמדה הוא כשל מי שטרם הוגש נגדו כתב אישום. בית המשפט עמד על כך שהחלטה להפסיק את ההליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי אין משמעותה זיכוי, והוסיף כי המשיבה מצויה במצב ביניים שבו טרם ניתן לדעת מה יהיה מצבה בסוף הדרך. עם זאת, בית המשפט קבע כי פרשנות המשיבה, לפיה לערכאה הדנה בתיק המעצר אין סמכות להורות על שחרור בערובה או על הטלת ערובות, חורגת תחת הגיונו של חוק ההסגרה, והוא בהבטחת היותה של המשיבה זמינה להסגרה, ככל שיימצא כי היא בת הסגרה. בית המשפט המחוזי מצא כי הטלת תנאי ערובה צריכה להיעשות במשורה ותוך ציפייה של הסיכון הרלבנטי, קרי – הימלטות שלא תאפשר הסגרה עתידית. על יסוד דברים אלו, בית המשפט המחוזי קבע כי אין מקום להטיל ערבויות כספיות על המשיבה ואף הורה על השבת הערבויות שהופקדו, אך מאידך הורה על המשך תחולתו של צו עיכוב היציאה מן הארץ. מכאן העררים שלפניי.

עורר העורר – בש"פ 4644/16

6. העורר מטעים כי בית המשפט המחוזי קיבל את עמדתו העקרונית, לפיה סימן ו' לחוק המעצרים חל ללא סייג על הליכי המעצר של המשיבה, אף שהם נערכים לפי חוק ההסגרה – בכפוף לקביעה שיש להטיל תנאים אלו במשורה ובהתאם לסיכון הרלבנטי. לעמדת העורר, החשש מפני הימלטותה של המשיבה, אשר הצדיק את מעצר הבית בפיקוח אלקטרוני שהוטל עליה, מוסיף להתקיים אף עתה וכי אין בצו לטיפול מרפאתי כפוי כדי לאיין אותו. העורר גורס כי בשלב זה, כאשר בוטלו תנאי המעצר והפיקוח שהוטלו על המשיבה, החשש להימלטותה הופך משמעותי יותר ויש לאזנו באמצעות הפקדת ערובה משמעותית יותר מזו שהופקדה קודם לכן. על כן, העורר מבקש כי בית משפט זה יורה על הפקדת סך של 200,000 ש"ח על ידי המשיבה כערבות כספית להמשך התייצבותה להליכים בעניינה.

עורר המשיבה – בש"פ 4491/16

7. המשיבה סבורה כי בית המשפט המחוזי שגה בהחלטתו להותיר את צו עיכוב היציאה מן הארץ על כנו. המשיבה גורסת כי אין מקום להבחין בין הליכי הסגרה לבין הליכי מעצר לפי חוק המעצרים, לעניין הפטרתו של מי שהופסקו ההליכים בעניינו.

המשיבה מציינת כי זכותו של אדם לחירות מפני הסגרה היא זכות חוקתית, המעוגנת בסעיף 5 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכי נוכח עובדה זו, הפרשנות הראויה של הוראות חוק ההסגרה היא כי צריכים לחול על הליכי הסגרה אותן הוראות כמו בחוק המעצרים – אלא אם נקבע הסדר שונה במפורש בחוק ההסגרה. בעניין זה, מסתמכת המשיבה על פסק דינו של בית משפט זה בע"פ 6182/98 שינבין נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נג(1) 625 (1999). המשיבה מוסיפה כי כשם שהוראת סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי בעניין הפסקת הליכים חלה על הליך ההסגרה, כך גם הוראות סעיף 63 לחוק המעצרים צריכות לחול על הליך זה ללא שינוי. העוררת מטעימה כי סעיף 63 לחוק המעצרים, על פי לשונו, כלל אינו מבחין בין זיכוי, ביטול אישום או הפסקת הליכים – וכי הדין של שלושת תוצאות אלה של ההליך הפלילי הוא זהה.

בנוסף, המשיבה טוענת כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעתו כי לפי סעיף 22 לחוק ההסגרה, הפסקת הליכים בהליך הסגרה מהווה החלטה ביניים ולא החלטה סופית. לדידה, העובדה שניתן לערור על החלטה בעניין הפסקת הליכים מלמדת כי מדובר בהחלטה סופית.

8. לגופו של עניין, המשיבה טוענת כי ניתן לתת בה אמון מלא לקיים את שחרורה, שכן לכל אורך מעצרה לא נטען כלפיה להפרת תנאי השחרור. כמו כן, המשיבה מדגישה כי היא נתונה תחת צו מרפאתי, ועל כן היא מצויה בפיקוח מתמיד – עובדות המאיינות, לטעמה, את החשש להימלטותה מפני הדין. על יסוד האמור, המבקשת סבורה כי יש לבטל את כלל התנאים המגבילים שהוטלו עליה, לרבות צו עיכוב יציאה מן הארץ.

דיון והכרעה

9. לאחר שעיינתי בעררים ושמעתי את טענות הצדדים בפניי, הגעתי למסקנה כי דין שני העררים להידחות.

10. השאלה העומדת על הפרק היא האם בהינתן הפסקת הליכים בבקשת הכרזה, רשאי בית המשפט המחוזי להורות על הטלת תנאים מגבילים אשר יבטיחו את הישארותו של מבוקש ההסגרה בתחומי המדינה. שאלה זו מתעוררת עקב העדר הוראה מפורשת בחוק ההסגרה הנוגעת לסוגיית הפסקת הליכים. הוראות החוק היחידות שניתן למצואן בדין, הנוגעות לסוגיה דנן, הן אלו המצויות בסעיף 170 לחסד"פ ובסעיף 63 לחוק המעצרים הקובעות כי:

170. (א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב (1) לחוק הסעד (טיפול במפגרים), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד בדין, יפטיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו (ההדגשות שלי – ס.ג.).

63. זוכה נאשם, בוטל האישום או הופסקו הליכי המשפט, ישוחרר מיד ממעצרו, אם הוא עצור; ואם שוחרר בערובה, ובכלל זה אם נעצר במעצר בפיקוח אלקטרוני בצירוף קביעת ערובה, יופטרו הוא וערביו מערבותם ויוחזר הערבון הכספי, הכל לפי הענין; ואולם, אם הודיעה התביעה כי בדעתה להגיש ערעור, רשאי בית המשפט לשחררו בערובה מטעמים שיירשמו, או להורות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לשם הגשת הודעת הערעור, ואם היה עצור בפיקוח אלקטרוני – להורות על המשך מעצרו בפיקוח אלקטרוני לתקופה האמורה (ההדגשות שלי – ס.ג.).

הנה כי כן, הוראות סעיף 170 לחסד"פ וסעיף 63 לחוק המעצרים מחייבות שחרורו המידי של נאשם בהליך פלילי ככל שהוחלט על הפסקת ההליכים בעניינו, תוך השבת הערבויות שהפקיד. האם משמעות הדבר היא כי יש להורות כן אף בעניינו של מבוקש הסגרה, שהוחלט על הפסקת הליכים נגדו טרם הוכרז כבר-הסגרה? אני סבור כי יש להשיב על שאלה זו בחיוב, כפי שיפורט להלן.

11. הלכה ידועה היא כי כאשר חוק שותק לעניין הוראה מסוימת, ואין לשתיקה מענה בהלכה הפסוקה, ניתן לראות בה לקונה (חסר משפטי) אותו רשאי בית המשפט להשלים על דרך ההיקש (ראו: בש"פ 5872/16 וזנה נ' מדינת ישראל, פסקה 7 וההפניות שם (12.8.2016) (להלן: עניין וזנה); סעיף 1 לחוק יסודות המשפט, התש"ם – 1980; אהרן ברק פרשנות במשפט, 432-433 (כרך ראשון, 1980) (להלן: ברק)). זאת, לעומת "שתיקה מדעת" של המחוקק אשר מהווה הסדר שלילי שאינו טעון השלמה על ידי בית המשפט (על ההבחנה בין לקונה להסדר שלילי, ראו והשוו: בבג"ץ 43/16 תנועת אומ"ץ אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי ומשפטי נ' ממשלת ישראל, פסקה 70 לפסק דיני (1.3.2016); על"ע 6045/02 אברהם בינשטוק נ' ועד מחוז תל-אביב, לשכת עורכי-הדין, פ"ד נח (2) 1, 5 (2003)). ואכן, בית משפט זה השלים לא אחת את שהחסיר המחוקק באמצעות החלת הסדרים מסוימים על מצבים אשר החוק שותק לגביהם שתיקה שאינה מהווה הסדר שלילי (ראו: ברק, בעמ' 515; עניין וזנה, בפסקה 8; עע"מ 4927/08 הממונה על המחוז משרד הפנים נ' אפרמיאן, בפסקאות 46, 51 ו-60 (16.6.2011)). עם

זאת, ככל שעסקינן בדין הפלילי, מושכלות יסוד הם כי אין ליישם כלל פרשני זה אם יוביל הדבר ליצירת נורמה פלילית חדשה שלא הוגדרה מפורשות על ידי החוק (ראו: יורם רבין ויניב ואקי דיני עונשין, 89 (כרך א', 2014); ש"ז פלר יסודות דיני עונשין 199 (כרך א', 1984); ש"ז פלר "תחולת חוק יסודות המשפט בתחום דיני העונשין" ספר זוטמן 345, 360-361 (התשמ"ד); ברק, בעמ' 474 ו-521; ע"פ 205/73 דוס נ' מדינת ישראל, פ"ד כז(2) 365, 372 (1973); ע"פ 77/64 ברנבלט נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יח(2) 70, 81 (1964)). אבחן את ענייננו על רקע דברים אלו.

12. חוק ההסגרה נועד להסדיר את כלל הסוגיות הנוגעות להסגרת מבוקשים לידי רשויות אכיפת החוק במדינה המבקשת, ובכלל זה את מעצרים עובר להכרזתם כברי-הסגרה. עם זאת, כאמור, החוק שותק בכל הנוגע לפרוצדורת הפסקת הליכים נגד מבוקש הכרזה. סבורני כי שתיקה זו מהווה לקונה ולא הסדר שלילי, וזאת משום שחוק ההסגרה נחקק בשנת 1954, בטרם נחקק החסד"פ – ומשכך ברי כי המחוקק לא נתן את דעתו להתאמת חוק ההסגרה לחסד"פ עת הוא חוקק, ובפרט לא נתן דעתו להעדרה של הוראה מפורשת בחוק ההסגרה הנוגעת להפסקת הליכים. לפיכך, אפנה להשלים חסר זה על דרך ההיקש. ההוראות הרלבנטיות בהקשר זה הן, כאמור, הוראות סעיף 170 לחסד"פ וסעיף 63 לחוק המעצרים, הקובעות כי עם מתן החלטה על הפסקת הליכים פליליים נגד נאשם המשוחרר בערבות, יופטרו ערביו מערבויותיהם. מהוראות אלו ניתן להקיש ולקבוע כי גם במסגרת הליכי הכרזה והסגרה ניתן להורות על הפסקת הליכים נגד מבוקש ועל הפטרת ערביו מערבויותיהם. היקש זה מתאפשר, בין היתר, לאור מאפייניו של הליך ההסגרה כהליך פלילי. אמנם המיחד את ההסגרה מול הליכים פליליים אחרים הוא שהמדובר בהליך בינלאומי, אך מלבד זאת אין כל שוני בינו לבין ההליכים הפליליים הדיוניים האחרים הדרושים לשם בירור דינו של אדם על עבירה פלילית או אכיפת העונש שהוטל עליו בגינה (ראו: ש"ז פלר דיני ההסגרה, 24-25 (1980) (להלן: פלר)). בנוסף, היקש זה מתאפשר לאור ההכרה כי היחס בין הוראות חוק ההסגרה לנורמות המעצר הרגילות מקנה לאלה האחרונות אופי משלים באשר לכל החסר בהוראות המיוחדות כדי לכסות את כל תחום המעצר לצורכי הסגרה (ראו: פלר, בעמ' 467; בש"פ 8283/08 בראשי נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (6.10.2008)). יצוין בהקשר זה, כי אין מניעה ליישם כלל פרשני זה בענייננו, שכן אין מדובר בהטלת אחריות פלילית או בענישה אלא בסוגיה של סדר דין (ראו והשוו: עניין זונה, פסקה 9). על כן, כאמור, סבורני כי ניתן להחיל את הוראות סעיף 170 לחסד"פ וסעיף 63 לחוק המעצרים על חוק ההסגרה, ומשכך לא ראיתי מקום להטיל על המשיבה הפקדת

ערבויות כספיות כתנאי לשחרורה, זאת בשים לב ללשונו המפורשת של סעיף 63 לחוק המעצרים ולנסיבות העניין שלפנינו.

13. ואולם, מסקנתי שונה לעניין הטלת צו עיכוב היציאה מהארץ. כידוע, מטרת השופט העוסק בלקונה בחקיקה, היא להשלים את הנורמה החקוקה הבלתי שלמה באופן שתוגשם תכליתה (ברק, בעמ' 457). יושם אל לב, כי במסגרת הליכי הסגרה, ניתן משקל מיוחד לחשש להימלטות המבוקש, וזאת בשל אופיים הייחודי של הליכים אלה, הטומנים בחובם חשש מובנה וטבעי להתחמקות המבוקש מן הדין (ראו: בש"פ 725/09 היועץ המשפטי לממשלה נ' אברג'יל, פסקה 16 (30.1.2009)). בית משפט זה עמד לא אחת על כך שחשש זה מחייב כי "המדינה תנקוט משנה זהירות כדי להבטיח שיהיה בידה לכבד את התחייבותה כלפי המדינה המבקשת, כך שהמבוקש לא יברח בינתיים והוא יימסר לידי באי-כוחה של אותה מדינה בו ברגע שההכרזה על היותו בר-הסגרה קיבלה תוקף סופי" (ב"ש 91/70 מדינת ישראל נ' פולוק, פ"ד כ"ד (2) 17, 19 (1970); ב"ש 500/86 פרידמן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מ(2) 797 (1986); בש"פ 3204/90 מדינת ישראל נ' ריין, פ"ד מד(3) 109 (1990); ב"ש 796/86 היועץ המשפטי לממשלה נ' פרידמן, פ"ד מ(4) 91 (1986); בש"פ 5704/95 לובקינד נ' היועץ המשפטי לממשלה (5.10.1995); יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים, 485 (חלק ראשון ב', 2008)). וכבר נקבע כי יש בשיקולי ההסגרה כדי להכריע את הכף באופן שלעתים יהיה מקום לעצור מבוקש גם אם על פי דיני המעצר הכלליים היה מקום לשחררו (ראו: ב"ש 67/80 אורנשטיין נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(3) 500 (1980)). דברים אלו יפים גם לענייננו, שבו סעיף 63 לחוק המעצרים שותק ביחס לאפשרות הטלת צו עיכוב יציאה מהארץ. נוכח האמור, סבורני, בדומה לבית המשפט המחוזי, כי עמדת המשיבה, הגורסת כי אין מקום להורות על צו עיכוב יציאה מהארץ, עלולה לרוקן מתוכן את תכלית חוק ההסגרה ואין בידי לקבלה. הדברים נכונים ביתר שאת במקרה שלפנינו, משהוחלט על שילובה של המשיבה בטיפול מרפאתי כפוי למשך שישה חודשים, שלאחריהם ייבחן עניינה מחדש ותינתן חוות דעת נוספת של הפסיכיאטר המחוזי בדבר כשירותה, כאשר כוונת הצדדים היא לחדש את הליכי ההסגרה עם שיפור מצבה הבריאותי (ראו פרוטוקול דיון מיום 8.5.2016). משכך, מקובלת עליי קביעת בית המשפט המחוזי לפיה מצבה של המשיבה אינו אלא מצב ביניים, במהלכו יש לנקוט במשנה זהירות ולמנוע הימלטותה מן הארץ – וזאת, על מנת להגשים את תכלית הליך ההסגרה ואת מחויבותיה הבינלאומיות של המדינה.

14. סוף דבר, העררים נדחים. הערבויות שהופקדו על ידי הערבים של המשיבה יוחזרו אליהם, וצו עיכוב היציאה מן הארץ יעמוד בעינו, הכל כאמור בהחלטת בית המשפט המחוזי.

ניתנה היום, ג' בתשרי התשע"ז (5.10.2016).

ש ו פ ט